

Правителството събира данъци от малцинството граждани. Затова то трябва да събира по-малко

Георги Стоев, Институт за пазарна икономика
gstoev@ime.bg

10 ноември 2003 г.

Кой плаща данъци?

Гражданите на България, които произвеждат доход, са 2.2 млн. или 33% от хората над 15 г. В таблицата на населението те включват: заетите в частния сектор и заетите в държавни предприятия. Това са хората, които плащат данъци в България. Всички останали – около 67% - са нетни получатели на чужд доход, преразпределен през държавния бюджет. Те включват: заети на държавни позиции, които се финансират от бюджета, безработни, хора, които получават стипендии, пенсионери.

Население на България (без децата до 15 год.)

	Брой млн.	% от хората над 15 г.
Заети в частния сектор	1.9	28
Заети в държавния сектор, които произвеждат доход	0.3	5
Заети на “обществени” длъжности, финансирани от бюджета	0.6	9
Безработни, студенти, ученици в гимназията, други хора “извън работната сила”	1.5	22
Пенсионери	2.4	36
Общо	6.7	100

Източник: Институт за пазарна икономика по данни на НСИ за населението (2002 г.) и заетостта (2003 г.)

Колко данъци ще бъдат платени?

Общо данъците, които ще платят тези граждани догодина, са 33% от дохода, който ще произведат.

Как изчисляваме тази данъчна тежест? Според предложения проект на бюджет за следващата година произвеждащата част от българите ще трябва да платят около 11 млрд. лв. данъци в различна форма. Тези хора ще произведат доход в размер на около 33 млрд. лв. (От очакванията на БВП за 2004 г. вече сме извадили “добавената стойност” в общественния сектор около 12% от БВП, който регистрира официалната статистика.)

Тежести на един данъкоплатец

Средно на един от произвеждащите доход догодина се падат по над 2 800 лв. плащания за държавни “социални” дейности или *чисто преразпределение на доход*. Общата сума на чистото преразпределение е 6 259 млн. лв. (Социално осигуряване и грижи за 5 641 млн. лв. + субсидии за 618 млн. лв.)¹

¹ Само една малка част от преотстъпващите на правителството тази сума ще станат предмет на въпросите “грижи” и субсидии след година-две. Съмнително е, че те ще получат обратно онова, което са допринесли към НОИ.

Какво означава това?

Това, което прави всеки плащач данъци може да се сравни с едно от следните действия, повтарящо се всяка година:

- Той или тя купуват всяка година някому другиму един 12-годишен автомобил;
- Плащат някому месечен наем, достатъчен за обзаведен двустаен апартамент в не лош район на София;
- Пращат някому всеки месец за по една седмица на море или планина или веднъж годишно – на индивидуално пътуване до Венеция с колата, купена предишната година.

Тези аналогии са точни, но само по повод на сумата левове и нейната равностойност. Аналогията е неточна като действие, защото въпросните той и тя не решават по свое усмотрение кого да облагодетелстват. Това прави вместо тях правителството. Освен това между 10 20% от изработеното от производителното съсловие граждани отиват за подкрепа на роднини, които са изпаднали в незавидно стопанско положение. На това отгоре около една трета от производителното съсловие има и деца, за които трябва да се грижи (издръжката на тези деца не е включена в сумата от 2 800 лева, която той или тя дават на правителството за социално осигуряване, грижи и субсидии).

Изборът на производителното съсловие

Няма стопанска система, в която мнозинството да живее за сметка на малцинството. Обикновено нещата се извъртат така, че да се случи обратното. Ако производителните граждани на България са в добро здраве, те имат всички основания да избират между следните няколко модела на поведение:

- 1) Да работят повече или да се въздържат от потребление за себе си, своите роднини и деца, за да дават чрез правителството някому другиму повече;
- 2) Да отидат да произвеждат някъде другаде, където ще получават повече и ще задържат повече за себе си, било пряко – като парични средства, било косвено – като някакви други облаги, сега или в бъдеще.
- 3) Да дават по-малко на правителството.
- 4) Да произвеждат по-малко доход.

Когато не намалява данъците и увеличава обема на финансиранята със средства на данъкоплатците, правителството вероятно смята, че производителното съсловие ще избере първия от изброените модели на поведение.